

REDACTIA:
și
ADMINISTRAȚIA:
Batthyányi utca Nr. 2

Articoli și corespondențe pentru publicare se trimit redacțiunii.

Concure, inserțiuni precum și taxele de abonament se trimit administrațiunii tipografiei diecezane.

BISERICA ȘI ȘCOALA

FOAIE BISERICESCĂ-ȘCOLASTICĂ, LITERARĂ ȘI ECONOMICĂ.

APARE ODATĂ ÎN SĂPTĂMÂNĂ: DUMINECA.

PREȚUL
ABONAMENTULUI
PENTRU
AUSTRO-UNGARIA:
Pe un an: 10 cor.
Pe 1/2 an: 5 cor.

PENTRU ROMÂNIA ȘI
STRĂINĂTATE:
Pe un an 14 franci.
Pe 1/2 an 7 franci.

Telefon pentru oraș
comitat Nr. 266.

Aniversarea

de o jumătate de veac a întemeierii fundațiunii „Zsiga” din Oradea-mare.

Ziua sfântului ierarh Nicolae din anul acesta, a fost o ocazie de sărbătoare culturală pentru românii din Oradea-mare. Implinindu-se o jumătate de veac de când marele mecenat Nicolae Zsiga, prin o frumoasă fundațiune a deschis internatul școlarilor gr. or. români dela școalele medii de aici, — la inițiativa și în urma stăruințelor înțeleghătoare ale actualului Rector al internatului, a părintelui referent consistorial Gheorghe Tulbure, elevii internatului au prăznuit această aniversare prin un matineu, la care a luat parte un frumos număr de intelectuali din societatea noastră orădană, între cari am remarcat pe dd. Nicolae Zigrea, Dr. Ioan Buna, Dr. A. Lazar, Gh. Papp, Dr. Cor. Pap, notarul G. Gherlan, Ios. Diamandi, P. Pantea. Dr. Romul Pap, Dr. D. Mangra, D. Balog, Vas. Popovici, M. Balog, Dr. I. Boroș, Dr. S. Marta, N. Kiss, N. Vlad, M. Jourca, I. Marta, S. Morariu, I. Papp, N. Fekete, Dr. T. Popa, N. Firu, un frumos număr de studenți la academia de drepturi, mai mulți parohieni și elevi dela școalele de acł.

Sărbătoare aceasta, pe lângă influința educativă ce a avut-o asupra școlarilor, prin deșteptarea sentimentului de grațitudine pentru marii binefăcători ai neamului, a procurat, prin frumoasele producțiuni ale elevilor, clipe de adevărată înălțare sufletească pentru publicul asistent, și a fost totodată prima ocazie, când publicului oradan i-s'a dat să audă o schiță biografică completă a aceluia, care a fost Nicolae Zsiga, alcătuită atât pe baza unor documente, cât și pe baza tradiției păstrate de familie.

Sărbărea s'a ținut în localul internatului, la orele 5 după amiaz și a fost deschisă prin un discurs al membrului în *senat* d. Nicolae Zigrea secretar mitropolitan, în care a zugrăvit pe nemuritorul mecenat Zsiga, ca pe un deschizător de drumuri la noi românii, întrucât el a fost primul la noi, care a avut ideia de a întemeia fundațiuni pentru creșterea tinerimei.

Corul elevilor interniști, instruat și condus de inv. N. Firu a cântat apoi un »*Imn ocazional*« compus de T. Popovici.

A urmat disertația părintelui Rector Gh. Tulbure despre *viața și faptele lui Nicolae Zsiga*. (Se va publica în întregime într'unul din numerele viitoare și se va scoate în broșură.)

Elevul în cl. VII gimn. Petru Popa a declamat frumoasa odă ocazională în versuri de părintele protopop Alex. Munteanu (o publicăm la alt loc).

Corul elevilor a cântat duioasa »*Colindă a sf. Nicolae*«, armonizată pe motive populare de T. Popovici.

Au urmat două declamații: Elevul în cl. III gimn. Petru Balog a declamat, cu un surprinzător talent declamatoric, balada »*Toma Alimoș*« de Alexandri; iar elevul Andrei Popovici din cl. VI gimn. a declamat cu adâncă înțelegere, duioasa poezie alui Coșbuc »*Rugămintea din urmă*«.

Programul s'a terminată cu cântarea corală »*Pe-al nostru steag*«.

La sfârșit d. Nicolae Zigrea, în numele senatului și al oaspeților prezenți, a adresat cuvinte de laudă atât Rectorului cât și elevilor, povățuindu-i să continue pe calea apucată, pășind astfel cu demnitate pe urmele înaintașilor lor, din cari au eșit mulți bărbați vrednici ai neamului.

Publicul s'a depărtat deplin satisfăcut prin prestațiunile elevilor, ducând cu sine cele mai plăcute impresii dela această sărbătoare a recunoștinței, precum și o nouă convingere, că prin stăruințe serioase, pretutindenea se pot face lucruri vrednice și frumoase.

V. P.

Memoriei lui Nicolae Zsiga.

odă de Alexandru Munteanu alui Vasile.

Din negurile vremii, țesute cu suspin,
Răsari sfios în minte-mi, când vreau să mă închin
Altărului culturii, la care odinioară
Jertfitu-ți-ai din suflet întreaga ta comoară.

Te văd gustând din pâinea amară și dospită
Cu lacrimi și sudoare; viața ta trudită

In muncă necurmată, din zori și până 'n seară,
Părea că se sfârșește.... și ochi'ți lăcrimară.

De o teamă 'nfrigorată, de un dor ținut ascuns,
La care prea arare, sfelnic ai pătruns.

Șoptiai atunci în taină:
„Să cresc stejari din pui,
„Să-ți fac un bine mamă,
„Să nu-l spui nimănui!

„Dușmani fără de număr
„Să țin mereu la pândă,
„Ca lupii 'n miezul iernii
„In haita lor flămândă.

„Ascunde-voi comoara,
„Adânc va fi săpată,
„Și-or crește pușorii,
Și m'or cunoaște odată!

O jumătat' de secol, cu hrană și căldură
Crescutu-ne-ai copii, trimiși la 'nvățătură.
Și an de an sporește mărețul tău tezaur,
Și 'n umbră-i toarce muza al limbii fir de aur.

Icoana ta 'n părete suride fericită,
Intrezărind prin veacuri a neamului ursită,
Și par'că vezi în tineri vibrând o viață nouă,
Și ochii tăi, bătrâne, lucesc în stropi de rouă....

E scris în cartea sorții, ca scumpa ta comoară
Să 'nalte 'n cinste neamul, ce nu-i merit să moară....
Deci noi cu foc în suflet, cu dor de 'naintare
Îți ridicăm în inimi vii statui și altare....

Slăvite mecenate! Nu trec din astă viață
Acei cari văd lumina prin secolii de ceață,
Trimiiși provedinței, sămănători de bine,
Renasce, luceferi mândri 'n viața care vine!....

Cauzele din cari se nasc sectele religioase la poporul nostru*)

Onorată conferință!

Cunoscând în limiamente generale toată istoria sectelor incubate în sinul poporului nostru, să ne oprim pe o clipă și să ne punem întrebarea, cari pot fi cauzele ivirii și lătirii lor la noi? Ori cum a-și vrea să înfățișez întreaga chestie, ea totuși se învârtă în jurul preotului și a felului cum știe să-și îndeplinească rolul său de păstor în biserică.

Mintea omenească e în continuă evoluție. Civilizația pătrunde în toate părțile cu o iuțală uimitoare. Azi când avem drumuri de fier ce șerpuesc și printre stâncile cele mai prăpăstioase, când avem automobile, aeroplane, când Românul cunoaște America cu tot democratismul și liberalismul ei, când cultura e în prajma și celui mai muntos sat românesc, biserica cu slujitorii săi, nu mai poate sta pe loc, învăluindu-se în vechile forme de guvernare. Trebuie să se facă un pas înainte, mergând alături cu știința. Biserica să fie un izvor nesecat de mângâiere, de îndrumare spre progres și spre lumină.

*) Fragment din conferința cu acest titlu, ținută în Beiuș, la 6 noiembrie 1911.

Vorba e însă, își are ea în vremurile acestea moderne conducători, cari să poată răspândi cu prisosință adevărurile dumnezeiești? Întrebarea aceasta înclină spre un răspuns mai mult negativ decât afirmativ.

Seminariile noastre teologice nu au întocmirea neeseceptionabilă, în cât să poată da cu prisosință educație religioasă temeinică. Acolo unde se primesc tineri cu diferite *pregătiri inferioare* e greu progresul, cu care se răsbești prin valurile îndreptate contra bisericeii.

Tinerii cu pregătiri superioare ies din acestea seminarii stângeniți în cultura lor teologică de pedecile celor mai slabi de cătră cari nu pot lua avânt. Ajungând în parohii bune, o însemnată parte din ei, nu se gândesc la împlinirea apostoliei ci la satisfacerea ambițiilor lor egoiste. Ușoratici în împlinirea tainelor, lipsiți de duhul blândeței, considerând peste tot oficiul ce-l poartă mai mult ca o pâine decât ca o datorie. Iar cei cu pregătiri inferioare, natural, nu pot avea înțelegerea largă, ca să poată face isprăvuri mari.

Deci prima cauză trebuie căutată în seminariile noastre. Ele puteau da creștere potrivită în trecut când spiritul timpului nu eră așa dușmănos bisericeii, azi însă se cere radicală reformare a teologilor, unde să se primească tineri numai cu pregătiri superioare, cărora să li se dea apoi educație religioasă temeinică.

Statistica ne arată cu cifrele ei rigide, că sectele s'au răspândit la noi mai tare între popoarele, cari au preoți cu pregătiri inferioare. Biserica rom. cat. numără mai puține suflete pierdute.

Și iarăși un preot, care se uită de demnitatea sa nu va fi nici odată apărătorul bisericeii sale. Preotul cu slăbiciuni nu va contribui nici odată la întărirea vazei bisericeii Noi știm, cari sunt acele slăbiciuni ale preoților noștri. Slujba dumnezeiască și celelalte funcții nu-și mai au farmecul lor în felul cum sunt săvârșite de o parte a preoțimeii. Nu-i mirare dacă poporul nu cercetează biserica.

Amestecul preotului peste măsură în afacerile lumești, neînțelegere între preoți, greșelile superiorităților bisericești, coboară foarte mult sentimentul religios al creștinilor.

Superioritatea noastră bisericească nu eserecită cu toată rigoarea o controlă mai severă asupra conducătorilor dela sate. E prea cruțătoare, prea indulgentă, față de preoții, cari prin viața lor privată și publică dau ansă la diferite scandale.

Mă întreb, onorată conferință, dacă viața noastră bisericească e inficiată de atâtea greșeli, e cu putință să nu se înmulțească sectarii?

Pentru ilustrarea celor înșirate mai sus, a-și putea servi cu nenumărate exemple din viața noastră. La ce a-și mai face-o? Socot, că meditănd asupra vieții noastre, fiecare dintre noi va simți într'un colț al inimii părerea de rău, că a trecut cu vederea multe din împlinirea datoriilor sale preoțești. Facem aceasta *autocritică*? Atunci vom afla și mijloacele de îndreptare, numai să ne punem pe lucru. *Mai mult Duh în inimile noastre și o viață creștinească mai îngrijită.*

Să nu se desmintă sfaturile noastre bune prin faptele noastre rele. Predica să sune duminică de duminică ca o chemare sfântă și să nu facem zile de lucru din sărbătorile dumnezeiești.

Prin felul activității noastre să întărim încrederea poporului față de noi. Dacă prin vorbele rostite atât de pe amvon cât și de pe catedră vei putea aduce folos parohienilor tăi, deja i-ai câștigat pentru tine și biserică.

Devenind propovăduitori fanatici ai principiilor creștinești, vom alunga prorocii mincinoși din satele noastre.

Iar ca să ne putem crește o armată puternică disciplinată, în care să știm că-i turnată picătură cu picătură, credința noastră nefalsificată față de învățăturile lui Hristos, să chiemăm copii la noi și să le dăm creștere religioasă prin *catehizare*. Un preot din vremurile nouă să nu aștepte îndrumări de sus privitoare la catehizare. Și așa luptând luptă bună, întărind credințe, apărând biserica, vom înainta pe *urmele lui Hristos*.

Petru E. Papp
paroh ortodox.

Am dat loc acestei severe critici ce să face institutelor noastre teologice, consistoarelor și preoțimei cu nițică mitigare a expresiunilor mai aspre, pentru care greșală de formă ne va ierta autorul. Am socotit de mai convenient să lămurim aici nedumeririle de cât să le lăsăm purtate în gură ca o hulă pentru aceia, cari doar ar explica altfel bunele intențiuni ale zelosului conferențiar.

Suntem de acord să se înalțe tot mai mult nivelul institutelor teologice, precum să și înalță prin zelul profesorilor de teologie ce-i avem, cari suplinesc multe neajunsuri ale elevilor cu mai slabe pregătiri. Uniformitatea pregătirilor mult dorită, însă, între împrejurările date, nu să poate înfăptui din pricina, că permanent avem câte 60—70 parohii vacante, provenite din dotațiunea slabă pe care o pot presta parohiile. Aceasta stare a dat viață regulamentului, care clasifică parohiile și pe candidați. Să primesc numai aspiranți cu pregătirile prescrise de lege și în punctul acesta nu poate ajunge nici o vină la consistoarele noastre. Ele proced la primire, conform legii și putem zice că es foarte buni preoți dintre elevii cu mai puține pregătiri căci zelul pastoral suplinește lacunele pregătirilor formale și la noi mai ales în desvoltarea zelului pastoral să lucrează. O privire în internul institutului teologic va convinge pe fiecare despre aceasta.

După noi elevii es bine pregătiți din seminar, dar în viață nu află continuitatea perfecționării lor, căci acolo lipsește o viață pastorală mai intensă, școala vieții, pătrunsă de duh apostolesc. Incetul cu incetul să formează și aceasta școală a vieții, preoții duc tot mai multe idei culturale pastorale în conferențele lor. Să discută chestiuni vitale și de ordin teologic, ce sigur își va avea roadele sale, se va formă sentimentul comun pastoral. În foc să curăță aurul, așa și în discuțiuni să lămurește adevărul. Faptul că să discută chestiile de ordin pastoral e în sine începutul succesului.

Vor fi și consistoarele îngăduitoare față de scăderile preoților. Aceasta îngăduință zace în spiritul bisericeii, conferențiarul încă va fi mai îngăduitor când va fi mai bătrân. Numai spirit de dreptate să fie în ocărnuirea bisericeii, procederea treptată nu e rea. Rău ar fi când n'ar fi acest spirit de dreptate în ocărnuirea bisericească. E semn bun, însă, când de jos să cere mai multă asprime, iată de ce am primit cu bucurie în coloanele noastre pe acela care zice: „Mai mult duh în inimile noastre și o viață creștinească mai îngrijită“.

Va veni și acela, dacă nu vom pune unii în sarcina celorlalți vina scăderii, ci toți, mic cu mare vom fi pătrunși de acel duh al înăntării și ne vom face datoră acolo unde suntem puși.

Educația religioasă în școală și în biserică*)

(În ce chip și cu ce mijloace să se facă?)

—Urmare—

Rușinos lucru din cale afară. Iar vinovați suntem cu toții. Ce fericite ar fi de tine popor român, dacă grija pentru educarea ta religioasă s'ar face întocmai ca și în comunele, unde preotului și învățătorului îi zace la inimă sărăcia nu numai materială, ci și intelectuală a poporenilor lor. Pilde dela tractul Tincei, multe tracte ar putea lua! Sunt comune unde control de dai Doamne abia de câțiva ani se pomenește. Poporul e vinovat pentrucă nu-și trimite pruncii la școală, ci mai bucuros se lasă globit. Nu gândește, că ducându-și pruncul și fata cu sine la lucru, toamna și primăvara, nu să folosește de pruncii săi nici a suta parte, cât strică pentru vecie pruncilor rămași napoi dela școală. Crescând apoi fără carte devine din el un inconștient, un creștin slab și membru nefolositor neamului său. Căci, cine nu știe, că omul fără carte potighește mai mult, săvârșește mai multe imoralități, suflându-i vântul sărăcia sufletească în toate părțile ca pe un fir de trestie. Unii caăștia dacă vin la oraș, fără escepție, numai la birt știu cheltui, să cumpere o carte folositoare lui și familiei sale, nu se gândește.

On. Conferință! Vă cer bunăvoința, să fiu urmărit cu atențiune! Tot răul la tulpină zace! Și precum sămânța slabă să usucă, dacă o arunci lângă tulpina stejărilor, tot astfel cuvântul luminei în școală, și prin școală în biserică va încetă de a mai propovădui adevărul, dacă tu preot și învățător, trăind în armonie, nu vă veți lupta cu puteri indoite să dați învățături religioase pruncilor și fătuțelor voastre în școală și biserică.

Cu toții știm, că creștinătatea s'a susținut prin preoți. Totdeauna preoții au purtat aprinsă făclia credinței și a culturei. Iar în satul, unde preotului îi este mână dreaptă învățătorul, acolo mai cu ușor î-și îndeplinesc chemarea și membrii din comitet și epitropia parohială. Marele învățător Isus fără învățăcei și apostoli n'a putut ajunge în tot locul și vesti evanghelie la toată zidirea; așa preotul, ori cât de sărguincios va fi, progres spre bine nu poate face, dacă n'are sprijin în învățătorul său și în membrii din comitet. Învățătura marelui Ap. Pavel oare nu preotului îi sună în locul prim și prin preot și învățătorului, când zice: „*Fă-te pildă credincioșilor cu cuvântul cu viața, cu dragostea, cu duhul, cu credința, cu curățenia, căci făcând aceasta te vei mântui pre tine și pre cei ce te vor ascultă*“ (Ap. Pavel epit. către Timotei IV).

Nu e greu de aflat că în comunele mixte, adecă unde Românii nostri sunt amestecați cu alte popoare, toate slujbele slabe de păstori (dp: văcar, boar, stăvar, purcar, ș. a. l.) tot ei le îndeplinesc. Și pentruce? Pentrucă lipsindu-i românului nostru cartea, îi lipsește și ambiția. Iată de ce noi suntem cei mai înapoiți, cei mai săraci și cei mai stricați dintre toate neamurile. În trecut

*) Disertație cetită în conf. învățătorescă din tractul Tincei.

n'a fost ca românul nostru gata de a jertfi pentru limbă și biserică; acum cu atât mai ușor îl poți atrage dela săraci și cei mai stricați dintră toate neamurile. În trecut legea lui, tot pentrucă nu cunoaște lumina și nu și știe prețul limba. *O! și ce fericire de poporul, care știe, că lumina e dată dela Dumnezeu prin limbă.* Acum e vorbă, că oare pe omul fără de lumină, fără da carte și scrisoare, nu înzadar îl vei trage la adevăr? Așa, că da! căci el întunerecul tot nu-l lasă. Unul ca ăsta, dacă merge la biserică, — puțină abatere face câte un bătrân, — nu știe, care li este chemarea lui sub slujba Dzeească, nu pricepe, cumcă ce închipuește sânta liturgie, cari lucruri ar trebui să le învețe în școală. Pentru asta mare adevăr a grăit, care a zis și zice, că: „*Biserica și Școala sunt în armonie, sunt în legătură strânsă de nu să poate desface*“.

Câți poporeni ne vin la biserică cu puțină carte, cari gândești, că tot te va mânca, să uită cătră tine fără a clipoti; iar când colo, dacă merge acasă, nu știe să spună din cele auzite nimic soției și pruncilor săi?! Sufletul unora ca acestora ușor îl dobândește sătana prin slugile sale nevrednice, prin m'incinoșii sectari, despre cari foarte mare adevăr grăește ap. Pavel în ep. cătră Timotei c. II. v. IV când zice: „*Va fi vremea, când învățătura cea sănătoasă nu o vor primi, ci după poftetele sale își vor alege lor și învățători, și-și vor întoarce auzul dela adevăr și la basne să vor plecă*“.

Așadar armonia ce zace între biserică și școală, aceia armonie ar trebui să zacă și între conducătorii acestor locașuri sante, întră preot și învățător, dela a cărora înțelegere și sârguință depinde educația religioasă în școală și biserică, și prin asta desvoltarea intelectuală și morală a poporului. Acolo unde acești factori, trăind în bunînțelegere, fiecare după a sa putință dă poporului sfaturi bune, acolo și poporul e bun, iubește și sprijinește pe conducătorii săi. Din contră, unde între preot și învățător domnește ura, ce durere în multe locuri să vede și aude a fi, acolo și poporul își pierde stima cătră dânșii, nu știe de care să asculte și rămâne în stadiul robiei sufletești. Dp. Să mergem numai în vre-o Duminecă la o biserică nemțească. Vom vedea tot satul acolo, dela prunci până la moșnegi cu ochelari având fiecare în mână cartea cu rugăciuni; iar în birturi pentru lume n'am află vr'un sas, ori neamț. Duceți-vă în cele mai multe biserici românești. Veți afla pe, preot, învățător și crâsnic, câțiva prunci rău îmbrăcați, zgriburind, doi—trei bătrâni și vre-o babă, două. Birturile însă sunt pline de români de ai nostri, chiar și în cel mai mic sat, apoi jidovul care a venit în sat cu fluerița, în 15—20 ani ajunge domnul satului!

Dacă n'am avea sate, unde propășim, văzând cu ochii ar trebui să desnădăjduim, ori să nu eșim de rușine în lume, între străini, cari cu drept cuvânt ne desprețuesc și rād de noi. Da, rīd, căci poporul nostru, afară de o parte de oameni, sunt în stadiul, când simțând ceva lumină, licărirea luminei, povețele primite

le folosește în defavorul său, a cărora fructe sigur nu noi le vom culege.

Pentru asta poporul nostru, care cu zeci de ani cu atâta dragoste a jertfit pentru limbă și biserică, astăzi s'au răcit și din nou ar trebui introdus și povățuit ca pildă bună să le fie pruncilor și fetelor lor prin jertfiri pentru limbă și biserică, bine știind, că pruncul văzând din părinți fapte rele, sbiciul lui Dzeu amar se va descărcă asupra părinților. Fără de ajutorul și duhul de jertfă al credincioșilor, nu să poate susține școala și biserică, unde mlădițelor tinăre li-să deschide mintea spre cunoștința lucrurilor elementare și folositoare și spre întărirea lor în frica Dlui! Sfaturile cele mai bune, căile cele mai drepte, și mai luminoasă, prețuiesc numai intru cât sunt înțelese, primite și urmate.

În satele unde zace bunînțelegere, unde sătenii sunt zi de zi încălziti de pildele bune ale preoților și învățătorilor, acolo poporul jertfește bucuros și pentru școală și pentru biserică, bine știind ca popor conștiu de chemarea sa, că numai prin școală și biserică vor câștiga pruncii și fetele lor educație religioasă. La tema cea frumoasă: *In ce chip și cu ce mijloace să poate face educația religioasă în școală și în biserică răspunsul este:*

a) Preotul și învățătorul să trăească în bunînțelegere, implinindu-și chemarea cu dragoste, și să ducă o viață neescepționabilă ca unicii chemați de a cultiva poporul în frica Dlui.

b) Preotul ca catihet nu din datorință, ci din dragoste să se ocupe cu creșterea educativă a școlărilor prin propunerea religiei în școală. La propunerea religiei catihetul să fie cu luare aminte la materialul propus. Să propună puțin din T. V. ca cu atât mai mult să se poată ocupa cu T. Nou. Mult ar contribui la educația religioasă, dacă cu elevii III. IV. V și VI. când, cum cere trebuința, s'ar ceti părți alese din S. S. ca astfel familiarizați cu S. S. cu vreme, eșind din școală, să cunoască *cartea vieții*, — cum o numește în frumoasele păstorale P. S. T. bunul nostru Episcop, — nu numai după auz, ci și după conținutul ei. Cred, că unii ca ăștia, nu ușor se vor lăpăda de sânta carte a Scripturii pe care în viață cu drag o vor ceti și receti.

c) Preotul să țină poporului în biserică învățături în toate Duminecele și Sărbătorile, în așa limbă și cu așa pilde luate din viață, cari să fie la înțelesul poporului, care trăgând consecvență între viața și faptele preotului și între cele zisă de el, să poată afla adevărul curat pe care și el ca poporean cu drag să-l poată urmări. Și ce idee fericită ar fi din partea statului preoțesc, când în astfel de conferință s'ar ocupa și și-ar estinde activitatea lor și asupra chestiunilor de liturgică, omiletică și mai ales asupra tuturor funcțiunilor interne și externe în scopul de a fixa o uniformitate în săvârșirea acestora.

(va urmă.)

Poporale.

(din Feneriș și jur.)

Toate datinele strămoșești ale poporului românesc sunt înădușite de vuetul civilizației moderne și încep a amuși. Așa și pela noi: pânăcând în vechime eră uzitat prea frumosul obicei, ca tânăretul din sat să „umble a colindă”: azi aceste datini sunt desmoștenite ba și pe unde se mai ține la ele sunt urmate de escese strajnice sau dejenerează în simple cerșitorii. De dragul amintirilor de acest fel comunic o „binecuvântare”, ce se rostește de grăitor asupra colacului dat colindătorilor:

Stați feciori stați,
Că de bună voie ați cântat colindat
Jupână gazdă bine s'a gătat
De-o lună de-o săptămână
Mai vartos pe asta sară bună
Cu doi trei colaci mândri și frumoși
Văd că-s mândri și frumoși
Că-s din pelița lui Hristos
Dar colacii aceștia nu s'au făcut
Cum nouă vouă ni-s'au părut
Că d'aci pân' la moară
Tot cu bata subsuoară
Cu băta din ușe 'n ușe
Tot cu pipa prin cenușe
Ci s'a făcut așa:
C'a prins jupâna doisprezece tuluci
La coarne lungi, până la turci
La păr spicăței, ca niște viței
La picioare pătați și la buză spumegați
Cum ar fi de-o vacă fătăți
Merge 'n câmpu lat
In câmpul lui Pilat
Brazdă neagră a brăzdat
Grâu roșiu a sămănat
Ploie picuteă
Grăul frumos creșteă
In paie ca trestia
In bob ca mazărea
Soarele luceă
Grăul se coceă
Maicii sfinte bine-i păreă
Jupâna gazdă vede că grăul se coace
Și nu știe ce să facă că grăul lui se coace
Vine acasă la tiotori
Se scarpână subsuori
Draga mea ce jupâneasă ce ne-om face
Că grăul nostru se prea coace
Dragul meu jupânul meu
Ne-om băgă secerători
Și-om merge jos la vale
Și-om băgă secerătoare
Tot cu dinți de pârparită
Cu măsele de oțele
Cu niște secerātuțe
Incărlimbātuțe
Taie grăul pela genunche
Și-l face tot mănunche
Din mănunche-și face snopi
Și-l trage la o față de are mare
Belită ca o piele de vită
Două lemne hodolemne
Cu grumazii de piele
Belite și vai de ele
Bagă pe Feles Ioan
Pe Vânturesca Pașcă
Pe Glebeștoc Pasc
Paele făceau cioco-boc

Grăul faceă țără-bâr
Că de nu să faceă așa
In pae se 'npedecă
Gazda 'n țapă să 'necă
Doamne rău gazda umblă
Felez Ioan tot titeă
Ce nu trebuiă afară sfârlea
Vânturesca Pașcă grăul inaltul
Il aruncă. Jos pică răvârsat
Dupăcum Domnul l-a dat
Jupâna gazdă, dac'a gătat
Grăul in saci l-a băgat
Incarcă-o cocie ferecată
Toată cu teiu legată
Buciumul tot cu putrigaiu
Spițele-s toate de scaiu
Și folu tot de mălaiu
Prinde trei cai fițicai
La cap ca nodu
In picioare ca tortu
Unu-i orb
Unu nu vede
Unu-i din sat
Celalalt nu-i a gazdei
Caru merge iute
Iute și făjute
Când merge pe șes
Gazda merge pe jos
Când merge pe deal
Gazda mătoie ca un cal
Și așa merge de tare
De căți pari in gard eră
Toți îi puteă numără
Nuelele 'nsamă-ale luă
Dacă dusă grău-acasă
Zice cătră jupâneasă
Ne-om cerne grău de moară
Că vin praznăcile sfinte
Nașterea lui Hristos
La tot omul de folos
Dar unde-vom merge la moară
Că pe crișul repede nu-om inchepe
Ne vom duce la moară la Socani
Unde-om me și fără bani
Tot cu cocia cea ferecată
Cea cu teiu inferecată
La Moară la Ilie și la Coara
Că a lor e și moara
Vasa taie ghiata
Joc îi gazdă de moară
In drum eră un deal mare ascuțit
Ca o tângă de cuțit
Când fu in vârful dealului
Stete-'nloc și se legiuiră
Că 'npedecă-vor caii ori ba?
Ori cocia o vor împedecă?
Jupâneasa zice: sa 'npedecăm caii
Că și călcătorii când in are i-a lăsat
De picioare i-a împedecat
Inpedecară caii, și se-arădie pe deal in jos
Când cai peste cocie
Când cocia peste cai
Sfântul Ilie eră pe după prun
Și văzū că nu me lucru bun
Și umplură fundurile, prundurile
Cercurile, bărcurile
D-zeu trezni, butea plezni
Jupâna gazdă apucă doi trei colaci
Și-o bute de beutură și 'nchină
Voie bună colindători!

CRONICA.

Consistor plenar. În ședința de joi a consistorului nostru plenar s'a decis edificarea școlii de fete cu internat din Arad, așa, că Reuniunea femeilor investește în edificiu întreg capitalul ei de circa 200.000 cor. iar pentru completarea acestei sume după trebuințele edificării va concurge dieceza până la 100.000 cor. astfel edificarea și instalarea e contemplată la 300.000 cor. ce însumă că va fi cel mai frumos institut românesc. De sine înțeles după terminarea edificării școala cu toate drepturile de conducere și administrare trece în proprietatea exclusivă a diecezei. Suntem siguri că lumea românească va primi cu bucurie aceasta norocoasă soluțiune datorită Preasfinției sale și reuniunii femeilor.

600.000 cor. pentru dieceza Gherlei. Foaia oficioasă a ministrului de culte, anunță, că s'a preliminar suma de 600 mii de coroane pentru zidirea unui seminar, a unei pedagogii și a unei reședințe episcopoești gr. cat. române. Lucrările se vor începe cu primăvara anului viitor.

De vânzare: Triodul. Catavasierul de Diaconovici Loga. Penticostariul. Molitvelnicul. Biblia lui Șaguna. Kiriakodromionul lui Șaguna, toate cu litere cirilice și bine conservate. Adresa: „Minerva“, Karánsebes.

Învitare. Tinerimea română din Timișoara și jur are onoarea a vă invita la producțiunea muzicală împreună cu dans, ce va aranja cu binevoitorul concurs al doamnei Lucia Cosma și a domnului Ionel Crișan bariton dramatic, în 11 ianuarie 1912 st. n. în sala hotelului „Principele de coroană“ din Timișoara. Să vă reprezintă „La Șezătoare“ icoană din popor de T. Brediceanu, precedată de un concert. Venitul este destinat pentru fondul despărțământului Timișoara al „Asociațiunii pentru literatura română și cultura poporului român“. Începutul precis la 8 ore seara. Toate dăruirile rugăm a se trimite d-lui Eutimiu Iovanel, cassar la banca „Timișana“, unde se dau și toate informațiunile de lipsă. (Telefon Nr. 510) Damaele sunt rugate a participa în port național. Prețul de intrare: locul I. 6 cor., locul II. 5 cor., locul III. 4 cor., de stat 2 cor., lojă 20 cor. Timișoara, la 23 decembrie 1911 st. n. Comitetul aranjator.

— Corpul didactic dela gimn. gr. or. rom. din Brad, are onoarea a vă invita la Concertul urmat de dans ce îl va aranja, cu concursul teologilor români din Arad, luni în 26 decembrie st. v. (a doua zi de Crăciun) 1911 în Brad, în hotelul „Coroana“. Începutul la orele 8 seara. Prețul de intrare: loc I. 2 cor., loc II. 1 coroană 60 fil., stal 1 coroană, studenții 40 fil. Venitul curat e destinat pentru: fondul gimnaziului gr. ort. român din Brad. Biletele, seara la cassă. Ofertele marinimoase se primesc cu mulțumită la adresa mult onor. direcțiuni gimnaziale și se vor cuita în ziare. Program: 1. „O idee“, marș de I. Mureșianu; orhestră. 2. „Cântecul marinarilor“ de: Tudor cav. de Flondor; cor. 3. a) „Asta-i seara.“ b) „O ce veste...“ colinde de I. Vidu, T. Popoviciu; cor. 4. „Serenadă“ de: G. Șorban, aranjată de: R. Popa; Duett de vioare executat de: Liviu Nica și Gheorghe Popoviciu st. teologi curs. III. 5. a) „Imn“ b) „Bădișor depărțișor...“ de: Laurian Nicorescu; cor. 6. „Junimea parisiană“ de: N. Adam; cor. 7. Din „Craiu nou“ Poutpuriu de: C. Porumbescu; orhestră. 8. „Hai Ileană...“ de: T. Lugojan; cor. 9.

„Ballade“ de: C. Porumbescu, solo de vioară executat de Vasile M. Vaidean st. teolog. curs. II. 10. „Să mergem...“, marș de: I. Mureșianu; cor. acomp. de orhestră.

Cronică bibliografică.

A apărut „*Administrația bisericească*“ de Ioan Genț protopop gr. cat. în Oradea-mare. Prețul unui exemplar legat în pânză e de 12 cor., legat în piele 15 cor. Să poate comanda direct dela autor. Strada Sztaroveszky Nr. 6.

Autorul înșiră pe 76 pagini toate așezămintele bisericești gr. cat. și dă în mâna preotului gr. cat. un mănunchiu de îndreptar practic pentru toate ramurile agendelor pastorale. Titlurile subiectelor tratate sunt:

1. Autonomia provinciei metropolitane gr. cat. de Alba-Iulia și Făgăraș. 2. Scrisorile oficioase. 3. Religione și moravurile. 4. Cultul divin. 5. Despre sacrame. 6. Despre sacramentale. 7. Instrucțiunea bisericească. 8. Locurile și obiectele sacre. 9. Autoritățile bisericești. 10. Persoanele bisericești. 11. Secularii cari stau în serviciul bisericesc. 12. Comunitatea bisericească. 13. Beneficiul. 14. Averele bisericească. 15. Dreptul matrimonial. 16. Matriculele 17. Cauza școlară. 18. Fonduri și fundațiuni. 19. Reuniuni, Asociațiuni, Tovărășii. 20. Cauze administrative de stat. 21. Dări și taxe. 22. Cauze de drept privat.

Precum apare din acest sumar, autorul tractează în cea mai parte chestii de interes comun în cari și preoțimea noastră află instrucțiuni folositoare dar mai află și alteceva, anume sirguința unui protopop de a contribui la ușurarea activității pastorale a preoților gr. cat. dreptce o și recomandăm în atențiunea preoțimei.

Asupra conținutului confesional nu ne putem pronunța până nu vom percurge cartea.

Concurse.

Pe baza înaltului ordin cons. cu Nrii 2083/1910 respective 6961/1911 prin aceasta se escrie din nou concurs cu termin de **30 de zile** dela prima publicare pentru îndeplinirea parohiei de **clasa a II-a** din comuna **Araneag** (Székésaranyág) protopresbiteratul Șiriei, devenită vacantă prin trecerea în deficiență a parohului Manasie Popescu, pe lângă următoarele emoluminte:

1. O sesiune parohială. 2. Birul legal. 3. Stolele legale. 4. Intravilanul parohial de lângă biserică. 5. Eventuala întregire dela stat.

Deși parohia este de clasa a II-a, din lipsa de reflectanți, pe baza rezoluției mai sus citate, se admit la concurs și reflectanți de clasa III-a.

Alegându-l este obligat a-și plăti toate dările publice după întreg beneficiul, a îngrijii de locuință, a catehiza și exortă elevii școlii confesionale, fără altă remunerație. Dela reflectanți se așteaptă pe lângă stricta observare a §-lui 23 din „Regulamentul pentru parohii“ a se prezentă în sfta biserică din Araneag, spre a-și arată desteritatea în cele rituale. Recursele ajustate conform regulamentului, sunt a se adresa comitetului parohial din Araneag și a se subșterne P. On. Oficiu protopresbiteratul din Șiria (Világos) cottul Arad.

Dat din ședința estraordinară a comitetului parohial din Araneag la 10/23 Decembrie 1911.

Manasie Popescu

Georgiu Abrudan

preș. com. par.

not. com. par.

În conțelegere cu: Mihail Lucața protopop rom. ort.

Pentru îndeplinirea postului învățătoresc din **Beinș Sâmiclăuș** conform ordinului Venerat. Consistoriu ort. român din Oradea-mare de sub Nr. 2215/șc. a. c. se publică concurs cu termen de alegere după **30 zile** dela prima publicare.

Datațiunea e: 600 cor. în bani, ștoalele îndatinate, locuință și grădină de legumi. Întregirea salariului și cvincvenalelor se vor cere dela stat.

Reflectanții au să se prezente în cutare Duminecă ori sârbătoare la sf. biserică de acolo pentru a-și dovedi desteritatea în tipic și cântare; iar recursele adresate comitet. parohial să le trimită la subscrișul în Feketeagyörös.

F. Girișiu, la 13/26 Decemvrie 1911.

Petru Serbu
protopop.

—□—

1—3

Pe baza ordinului Ven. Consistor de sub Nr. 6803/911, prin aceasta se escrie concurs din nou pentru îndeplinirea definitivă a postului învățătoresc la școala confesională gr. or. română din **Bulza**, protoprezbiteratul Lipovei cu termen de recurgere **30 de zile** dela prima publicare în „Biserica și Școala“.

Emolumentele sunt:

1. În bani gata dela parohie 516 cor. 40 fil. dela stat întregire 364 coroane și cvincvenalele după serviciul prestat.

2. Pământ în natură în valoare de 80 cor.

3. Pentru lemnele învățătorului 40 cor.

4. Cortel liber în noul edificiu școlar și grădină $\frac{1}{4}$ de jugher.

5. Pentru conferință 20 cor. scripturistică 6 cor. De încălzirea salei de învățământ se va îngriji comuna bis.

Alegândul învățător este îndatorat a ținea strana cantorală în dumineci și sărbători, a instrui elevii în cântările bisericesti, a lua parte la înmormântări și a conduce școala de repetițiune fără alta remunerațiune.

Recurenții sunt poftiți, ca recursele ajustate conform regulamentului pentru organizarea învățământului și adresate comitetului parohial din Bulza să le susțearnă în termenul de mai sus la oficiul protopopesc gr. or. rom. din Lipova (Lippa) și să se prezinte sub durata concursului în vre-o duminecă ori sârbătoare în sfta biserică spre a-și arăta desteritatea în cântare și tipic.

Bulza 26 noemvrie (9 decemvrie) 1911.

Comitetul parohial.

În conțelegere cu protoprezbiterul tractual *Fabriciu Manuilă* inspector de școale.

—□—

1—3

Pe baza ordinului Ven. Consistor de sub Nr. 5236/911, prin aceasta să escrie din nou concurs pentru îndeplinirea definitivă a postului de învățător la școala confesională gr. or. rom. din **Bruznic** (Marosborosznok) protopopiatul Lipovei, cu termen de recurgere de **30 zile** dela prima publicare în organul oficios „Biserica și Școala“.

Emolumentele: 1. Salar în bani gata 1000 cor. 2. Cortel liber în edificiul nou al școalei. 3. Dela înmormântări 60 fileri și când se duce mortul în biserică 1 cor. cu liturgie 2 cor. 4. Conferința inv. 30 cor. 5. Scripturistica inv. 20 cor. 6. $\frac{1}{4}$ jugher grădină pentru legume.

Alesul învățător este îndatorat a purta cantoratul în și afară de biserică, a instrui tinerimea școlară precum și pe cea ieșită din școală în cântările bisericesti și tipic, a instrui și conduce corul bisericesc

existent, pentru care ca remunerațiune va avea jumătate din toate venitele funcțiunilor cu corul, a purta agendele scripturistice a comitetului și sinodului parohial, a face socoșile parohiale pentru o remunerațiune de 50 cor.

În lipsa de concurenți bărbați, să admit a concurge și învățătoare, cari în caz că ar deveni alese sunt îndatorate a să îngriji de provederea cantoratului pe spesele proprii.

Recurenții au a-și subșterne recursele lor Prea On. Oficiu protopopesc din Lipova (Lippa) fiind adresate comitetului parohial din Bruznic și a se prezentă în vre-o duminecă ori sârbătoare în sfta biserică din loc spre a-și arăta desteritatea în cant, tipic și note; dar nu în ziua de alegere.

Bruznic la 28 august (10 septemvrie) 1911.

Comitetul parohial.

În conțelegere cu protopopul tractual *Fabriciu Manuilă* inspector de școale.

—□—

1—3

Pe baza rezoluțiunii Venerabilului Consistor diecezan din 1/14 decemvrie a. c. Nr. 6787/911 prin aceasta se publică concurs pentru îndeplinirea parohiei de cl. III din **Chișorosin** (Torontáloroszi) protoprezbiteratul B. Comloșului cu termen de recurgere de **30 zile** dela prima publicare în organul oficial: „Biserica și Școala“.

Venitele acestei parohii sunt:

1. Eventualul ajutor dela stat;

2. Stolele legale și birul legal;

3. Eventualul ajutor dela domeniu.

Toate aceste dau un venit anual de 1200 coroane.

4. Alegândul preot are a se îngriji din al său de locuință, are să-și plătească toate dările după venitul beneficiat; e îndatorat a face regulat slujbele în sfta biserică și a catehiza la școala confesională ort. română din loc — fără altă remunerație.

5. Dela recurenți se recere cvalificație de clasa III (a treia).

6. Reflectanții vor avea a se prezenta în sfta biserică din loc cu observarea §-lui 33 din Regulamentul pentru parohii spre a-și arăta desteritatea în rituale și omiletică.

7. Rugările de concurs instruate conform prescrișelor §-lui 13 din Statutul Organic și adresate comitetului parohial gr. or. rom. din Chișorosin (Torontáloroszi) — sunt a se înaintă Prea Onor. Oficiu protoprezbiterat gr. ort. român în B. Comloș (Nagykomloș) comitatul Torontal.

Chișorosin, din ședința comitetului parohial ținut la 15/28 noemvrie 1911.

Ștefan Crișan
preș. com. par.

În conțelegere cu: *Mihai Păcățian* protopresbiter.

—□—

2—3

Pentru îndeplinirea definitivă a postului învățătoresc nou înființat din comuna **Toracul mic** (Kistárnok) protoprezbiteratul B. Comloșului, comitatul Torontal, să publică prin aceasta concurs cu termen de recurgere de **30 de zile** dela prima publicare în foaia oficioasă „Biserica și Școala“.

Emolumentele împreunate cu acest post sunt:

1. În salar fundamental 1000 cor. adecă una mie coroane plătibile în rate lunare anticipative, din cassa cultului.

2. Pentru conferențele învățătoarești dacă va participa 30 coroane;

3. Pentru locuință 200 cor. anual; comuna bisericească i-și susține dreptul când va putea, să deie locuință în natură;

4. Dela înmormântări, unde va fi poftit, 1 cor. (una coroană);

5. Alegândul învățător va avea pe lângă prevederia învățământului, să îngrijască și de cantorat și să conducă școlarii în dumineci și sărbători la sf. biserică, și școlarii să-i instrueze în cântările bisericești fără altă remunerațiune;

6. De încălzitul, curățitul și măturatul salei de învățământ se va îngriji comuna bisericească, care va angaja spre acest scop o persoană corespunzătoare;

Dela recurenți se recere diplomă învățătorească. Recursele ajustate conform dispozițiilor Regulamentului în vigoare, sunt a se înainta Prea On. Oficiu protopopesc în Nagykomlós (B. Comloș). Conducătorii de coruri vor fi preferiți. Reflectanții vor avea să se prezinte în vre-o duminică ori sărbătoare în sf. biserică din loc spre a-și arată desteritatea în cant și tipic.

Dat din ședința comitetului parohial ținută în Toracul mic la 14/27 octomvrie 1911.

Petru Tyra
preș. com. par.

Teodor Muntean
not. com. par.

In conțelegere cu: *Mihai Păcățian* pprezb. insp. școl.
—□— 2—3

Pe baza rezoluțiunii Ven. Consistor diecezan din Arad de sub Nrul 6394/1911 pentru îndeplinirea postului de capelan permanent sistemizat pe lângă protopopul tractului Radna, ca paroh al parohiei centrale Mariaradna prin aceasta se deschide concurs cu termenul de recurgere de 30 de zile dela publicarea primă a acestui concurs în organul diecezan „Biserica și Școala“.

Venitul acestui post îl formează jumătate din întreg venitul parohiei cu excepțiunea întregirii dotațiunii preoților din visteria statului, care compete întregă protoprezbiterului-paroh.

Capelanul protopopesc este îndatorat a prevedea toate funcțiunile, cari vor obveni în parohie, va catehiză elevii școalei confesionale și pe ai celor străine din loc și va prevedea agendele scripturistice ale cancelariei protopopești.

Dela recurenți se recere cvalificațiune de clasa I; în lipsă de reflectanți cu cvalificațiune corăspunzătoare se admit și cei cu cvalificațiune preotească de cl. II a.

Doritorii de a ocupa acest post se avizează, ca recoursele lor ajustate conform regulamentului în vigoare și adresate comitetului parohial din Mariaradna să le trimită oficiului protopopesc din aceasta comună, iar dâșii să se prezinte în sta. biserică de aici pentru a să arată poporului.

Mariaradna, la 29 nov. (12 dec.) 1911.

Procopie Givulescu
protoprezbiter.

—□—

3—3

Pentru îndeplinirea definitivă a stațiunii învățătoarești din Bocsig, să escrie concurs cu termen de 30 zile dela prima publicare în organul oficios „Biserica și Școala“.

Emolumentele sunt: în bani 600 cor., 2. scripturistica 6 cor., 3. pentru conferință 20 cor., 4. pentru învățător 3 st.□ de lemne, în preț de 48 cor., 5. pentru funcțiunile cantorale, stolele uzuale, 6. întregirea le-

gală, a fost deja staverită dela stat și tot de acolo se vor cere și cvincvenalele legale, 7. cvartir cu 2 odăi și cuină, cu supraedificată și grădină de 800 st.□

Alegându-l, fără altă remunerație, va fi îndatorat a instrui și elevii școalei de repetiție, apoi a se îngriji de cantorat, precum și a conduce elevii la s. biserică în dumineci și sărbători.

Aceia, cari știu conduce cor vor fi preferiți.

Recurenții să-și ajusteze recoursele lor după prescisele regulamentare și adresate comitetului parohial gr. or. rom. din Bocsig, să le subștearnă P. On. Oficiu ppresbiteral gr. or. rom. din Ienopolea (Borosjenö), având a se prezenta în s. biserică din Bocsig, în careva duminică ori sărbătoare, spre a-și arată desteritatea în cant și tipic.

Comitetul parohial.

In conțelegere cu: *Ioan Georgia* protoprezbiter, insp. școl. conf.

—□—

3—3 gr.

Prin aceasta se publică concurs pentru îndeplinirea postului de învățător dela școala confesională română gr. ort. din Sărcia-română (Szárcsatelek) protoprezbiteratul B.-Comloșului, cu termen de recurgere de 30 zile dela prima publicare în organul oficial: „Biserica și Școala“.

Venitele împreunate cu acest post sunt:

1. Locuință în edificiul școalei cu două chilii, culină, camară, precum și uzufructul unei grădini de legume, care se rescumpără în bani cu 20 cor.

2. Doi stângini de lemne à 32 cor. cu tot fac 64 coroane.

3. Bani gata dela comuna politică 690 coroane.

4. Patru (4) lanțe de pământ prețuit în 252 cor. și o grădină estravilană de 468□

5. Din cult pentru conferință 15 cor., pentru scripturistica 8 cor.

6. Dela înmormântări, unde va fi poftit 1 (una) coroană.

Alegândul învățător e obligat să presteie serviciile cantorale în și afară de biserică, să conducă elevii la serviciul divin în sfta biserică în dumineci și sărbători, să-i instrueze în cântările bisericești, și să provadă învățământul în școala de repetiție și să-i instrueze și în grădina de altoi fără altă remunerațiune. În fine alegându-l învățător e obligat a instrui elevii cele 8 (opt) glasuri, pentru care va avea dela fie care elev 10 coroane.

Cei ce vor dovedi cu atestat competent, că sunt capaci să instrueze și să conducă cor vocal vor fi preferiți la candidare. Rugările de concurs adresate comitetului parohial român ort. în Sărcia-română (Szárcsatelek) ajustate conform regulamentelor în vigoare și cu atestatele despre eventuale servicii prestate în alte comune, să se subștearnă în termenul concursual Oficiului protoprezbiteral rom. gr. ort. al B.-Comloșului în B.-Comloș (Nagykomlos) comitatul Torontal, având recurenții a se prezenta în s. biserică din loc în cutare duminică ori sărbătoare spre a-și arată desteritatea în cântare și tipic.

Sărcia-română (Szárcsatelek) din ședința comitetului parohial român ort. ținută la 12/25 oct. 1911.

Pavel Moisë
președinte.

Pavel Jivoia
notar ad hoc.

In conțelegere cu: *Mihai Păcățian* ppresb. insp. școl.
—□— 3—3